

ALL PUBLIK ÄR TV-PUBLIK

: TRAILER

FRÅGA:

Har televisionen haft något inflytande på din konst?
Hur tror du att ditt bildseende som konstnär och som publik har influerats av televisionen som bildmedia?

SVAR:

Hejsan,

Ja på så sätt att tv är för mig ensamhet och just det är nåt jag ofta vill åt när jag ritar. Ännu ensamare blir man med en tv-antenn. Min barndoms TV har ibland gett mig en del bild och känslominnen som jag använt mig av för att berätta nåt.

Hälsn.

Helene Billgren. -

: VINJETTMUSIK

TalkingHeads / Television Man

I'm looking and I'm dreaming for the first time
I'm inside and I'm outside at the same time
And everything is real
Do I like the way I feel?

When the world crashes in, into my living room
Television man made me what I am
People like to put the television down
But we are just good friends
(I'm a) television man

I knew a girl, she was a macho man
But it's alright, I wasn't fooled for long
This is the place for me
I'm the king, and you're the queen

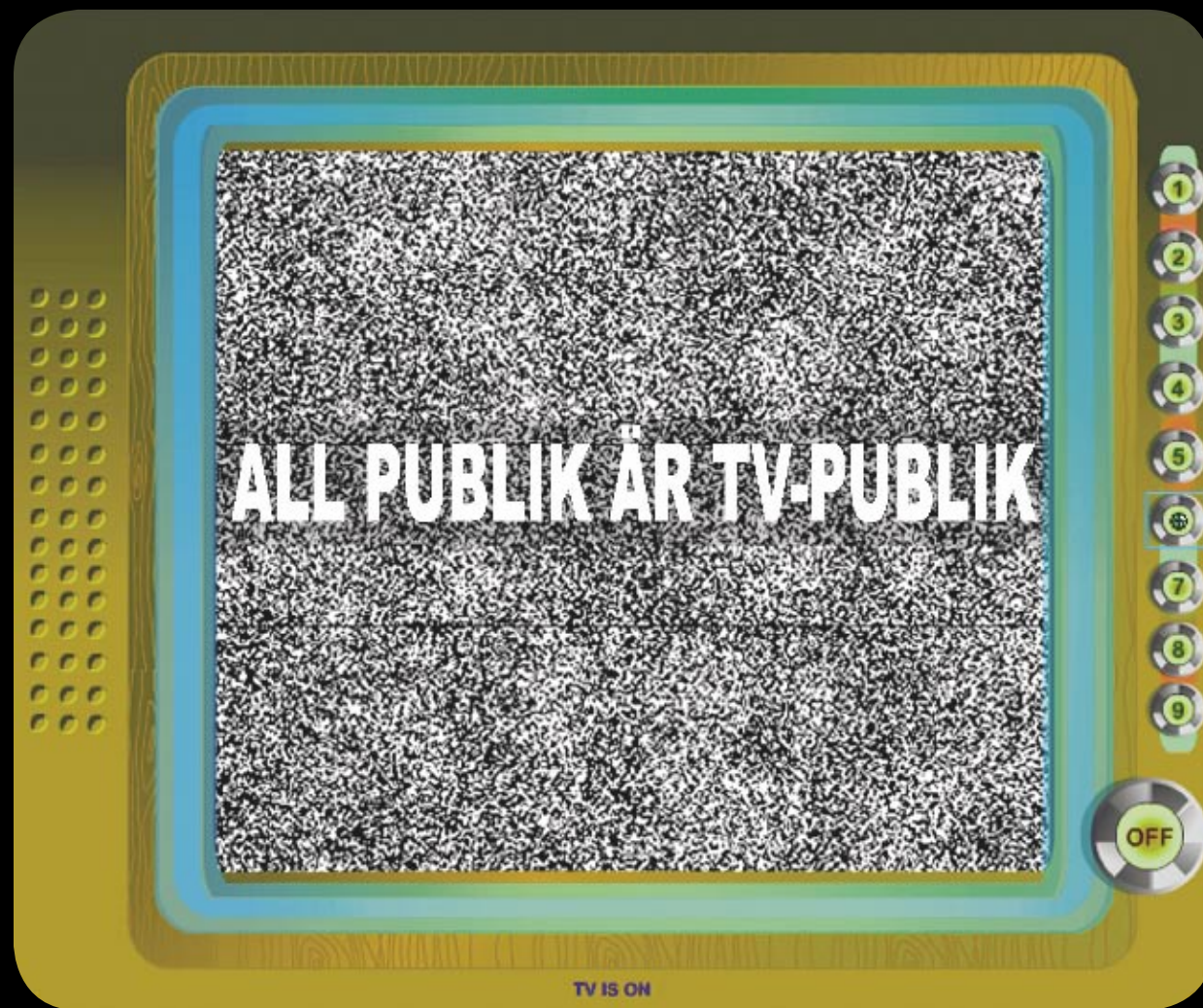
CHORUS

Take a walk in the beautiful garden
Everyone would like to say hello
It doesn't matter what you say
Come and take us away

The world crashes in, into my living room
The world crashes in, into my living room
The world crashes in, into my living room
The world crashes in, into my living room

And we are still good friends... (Television man)
I'm watching everything... (Television man)
Television man... (Television man)
I'm watching everything... (Television man)
Television man... and I'm gonna say
We are still good friends... and I'm trying to be
Watchin' everything... and I gotta say
We are still good friends... You know the way it is
Television man... I've got what you need
We are still good friends... I know the way you are
Television man... I know what you're tryin' to be
Watchin' everything... and I gotta say
That's how the story ends.

Text & musik: David Byrne Copyright © Index Music, Inc. Tryckt med tillstånd av Warner/Chappell Music Scandinavia AB/Notfabriken Music Publishing AB.

TV är den högsta formen av paradoxal njutning. TV är ren och sann eufori. TV är att äta kakan och att ha den kvar. TV ger dig möjligheten att göra erfarenheter utan att få dom negativa sidorna på köpet. Du kan färdas längs med Amazonasfloden utan risk för dödliga djungelsjukdommar, du kan gå genom hela Versailles utan att bli andfådd och du kan leva ett helt annat liv vid sidan av ditt eget. Televisionen är paradoxernas medium, aktivt och passivt, rörligt och stilla, verkligt och överkligt, allt på samma gång.

Det finns få uppfinningar i mänsklighetens kommunikationshistoria som varit lika revolutionerande som televisionen. Här kom då äntligen det tekniska verktyg som konstvärlden drömt om så länge, allkonstverket, det som operan redan på 1600-talet ansträngde sig till bristningsgränsen för att lyckas nå upp till. En scen där allt får plats, en livets teater, ett stycke barockhistoria, men hundratals år senare. Här är mediet som vardagssamhället inkorporerat med en otrolig hastighet och på alla plan, som underhållning, information, utbildning, och socialt. Ett sant demokratiskt verktyg. Ett medium alla kan ta till sig utan förkunskaper, utbildning eller social status, en tingest som kan upplysa analfabet, societet, utbildningselit och arbetare i samma svep. Här är nyheter för alla och en såpa att förfasas över, här är chock på chock men med stor publik.

TV har lyckats med konststycket att revolutionera konstnärens syn på innehåll, yta och upplägg. Efter televisionens inträde finns inte längre möjligheten att visa enskilda konstverk, och inte heller finns det möjlighet att längre vara ett konstnärsgeni. Televisionen har tvingat fram ett samarbete, en ny maktstruktur, mellan konstnären och publiken och skapat en TV-konstpublik. Den skiljer sig från konstpubliken (om det nu finns någon sådan kvar) genom att kräva medverkan och helhetsupplevelser. Det här är en publiktyp som kräver hastighet, en snabb introduktion innan den tar emot en konstupplevelse. Varje utställning i dag måste, om den vill lyckas publikt, följa ett TV-koncept som bland annat innebär att ge publiken en trailer. När jag går på en utställning ger jag den inte mycket tid om inte utställningen ger mig en snabbresumé av vad som komma skall. Det handlar alltså inte om att publiken har svårt för komplexitet och hög avancerad nivå, utan vetenskapen om vad man kommer att få. En tidseffektivitet, en medveten hantering av hastighet. Om utställningen ger mig en kort introduktion, en trailer, så ger jag utställningen den tid den kräver.

” Det svala TV-mediet gynnar djupstrukturer både inom konst och nöjesliv och skapar djupinlevelse hos publiken. Eftersom nästan all vår teknik och alla våra nöjen alltsedan Gutenbergs tid inte har varit svala utan heta (och inte djupt fragmentariska, inte producentorienterade utan konsumentorienterade), så finns det knappast en enda plätt av etablerade relationer, vare sig i hemmet, kyrkan, skolan eller affärslivet, som inte på ett avgörande sätt genom TV har fått sitt mönster och sitt system rubbat.”

Media, Marshall McLuhan / s. 359-360

Med hjälp av en mental fjärrkontroll zappar sig TV-publiken genom konstutställningen.

Zappande är nyttigt kritiskt tänkande!

Denna typ av medverkan och krav på helhetsupplevelser har lett till en konstsyn där delarna, de enskilda verken inte spelar någon roll. En TV-publik kan endast tillfredställas av en helhet, en show, en installation. Den vita kuben har övergått till att vara en 3D-TV, ett 3-dimensionellt rum som betraktaren kan röra sig igenom, zappa sig runt i. Drömtelevisionen där du ingår i programmet, där rutan omsluter dig och du inte längre måste känna dig utanför. En bra utställning är den som följer TV-programmens grundstruktur med enkel inledning, och sedan några parallella handlingar. Helst en huvudhandling plus tre sidohandlingar, varav en påbörjas, en fortsätter och en avslutas. Allt för att bibehålla och fånga publikens intresse så snabbt och länge som möjligt. Det här förklarar också dagens alla temautställningar, allt är förpackat utifrån TV-programmen, vilket gör dem läsbara för en TV-publik. Och med hjälp av TV-tablån, katalogen, kan man lätt surfa sig igenom vad som är intressant och ointressant.

TELEVISIONEN KRÄVER INTE INTELLEKT, MEN ETT KÄNSLÖMÅS-SIGT ENGAGEMANG.

Skillnaden mellan televisionen och till exempel målningen, skulpturen, objektet, är respektives närvaro och avstånd. Målningen är närvarande fysiskt men visar sitt avstånd genom att vara statiskt. Det sker ingen förändring och därför ingen koppling till mig som levande varelse i tid. Hos TV råder det motsatta förhållandet. Här är avståndet i det att dess innehåll inte finns här i fysisk form, men skapar en närvaro genom att vara ”levande”, här och nu. TV-närvaron skapar ett TV-vi, och det är det vi-et publiken alltid söker. Med televisionen och televisionskonsten är vi aldrig mera ensamma. Televisionen lär publiken att kräva allkonstverket. Den upplöser genren och förenar delarna. TV tvingar fantasin att ta ett stort steg ut i snarverkligheten som står i farstun till vår värld. En trygg, men ändå fantastiskt spännande och förenad värld. Allt är med och alla medverkar. Detta tänkande skapar även ett krav på en genrer upplöst konst, tvärvetenskapen, tvärkonsten. Idag är det omöjligt med en konstutställning som inte är ett potpurri av genrer grepp och

delar. Den vita kuben är en 3d-TV (tom och dum när den är avstängd) som vi måste zappa oss igenom. Ett verk här, ett verk där, reklampaus och så vidare.

På konstnärsfronten inget nytt, men däremot revolutionerar publiken hela begreppet med sina aktiva ingrepp.

Självklart har konstnärerna som grupp också influerats av det revolutionerande mediet, till och med innan själva uppfinnandet av televisionen.

” Telegrafmosaikens mening i dess journalistiska ytt-ringar gick inte Edgar Allan Poe förbi. Han utnyttjade den för att etablera två sensationella nya uppfinningar: den symboliska dikten och detektivromanen. Båda dessa former fordrar aktivt deltagande från läsarens sida. Poe bjöd på ofullständiga bilder eller förlopp, och engagerade härigenom sina läsare i den skapande processen på ett sätt som Baudelaire, Valéry, T.S. Eliot och många andra har beundrat och efterliknat. Poe fattade genast att den elektriska dynamiken fodrade att allmänheten engagerades i skapelseakten. Likväl beklagar sig än i dag den homogeniserade konsumenten när det begärs av honom att han ska vara med och skapa eller komplettera en abstrakt dikt, målning eller struktur av vad slag det nu vara må. Ändå visste Poe redan då att djupinlevelsen var den omedelbara följderna av den telegrafiska mosaiken. De mer lineärt och litterärt sinnade bland de litterära brahminerna ’kunde helt enkelt inte se det.’ De kan inte se det nu heller. De föredrar att inte delta i det skapande förloppet. De har funnit sig till rätta med de färdiggjorda förpackningarna, både inom prosan, dikten och de bildande konsterna. ”

Media, Marshall McLuhan / s.373-374

Det mest spännande i Poes upptäckt och det som TV-mediet främst har påverkat konstnärerna med är just delaktigheten. Plötsligen är inte konstnärsgeniet ensamt på piedestalen. Konstnären bjuder omedvetet in hela publiken till samarbetsplatsen där alla är delaktiga i arbetet med konstverket. Det här tar sig sådana uttryck att inte ens verket i sig själv kan finnas kvar. Endast hela shower (ett helt TV-program) kan visas upp, installationen blir konstens enda väg. Ordet installation har till och med i folkmun blivit synonymt med ordet utställning. TV har både krossat och skapat en konstpublik, och med en sådan menar jag en passivt förfasande, eller passivt njutande grupp människor. TV dödade konstgeniet, precis som *Video Killed the Radiostar*. TV skapade en ny typ av betraktare, en som förutsätter möjligheter och aktivt handlande. En publik som kräver underhållning och är beredd att agera om dom inte får det. Jag zappar vid minsta möjliga motstånd, jag ger inte ett enskilt verk mycket tid om det inte konstant ger mig ny underhållning. Enskilda verk och genier fungerar inte, däremot fungerar installationen, grupparbetet, interaktiviteten (social skulptur, relationell estetik, pedagogiska projekt osv).

Det fantastiska med denna utveckling är att den som

numera tänjer på konstbegreppet är TV-konstpubliken, alltså varken konstteoretikern eller konstnären som det tidigare varit. Publiken är det utvidgade konstbegreppet.

DRÖMTELEVISIONEN OCH TOTALUPPLEVELSEN.

När jag var liten brukade min bror och jag leka en lek när vi inte kunde sova. Det var den stora TV-leken. Vi låg i sovrummet, nedsläckt för det var kväll och så ställde någon av oss frågan:

- Vilken kanal ser du på?

- Jag ser på ettusenfemhundra sjunde kanalen. (Det var viktigt med många kanaler)

- Vad är det på den?

- Det är ett Star Wars-avsnitt. (Och så började vi berättat olika historier med egenpåkittade Star Wars-handlingar)

Detta gjorde att vi kände oss trygga i mörkret. TV:n räddade oss alltid från vår rädsla (som vi paradoxalt nog troligtvis fått genom något TV-program).

FRÅGA: Har televisionen haft något inflytande på din konst?

SVAR: Då jag i mitt arbete har intresserat mig för den subjektiva upplevelsen har det legat nära till hands att arbeta med TV. Jag fascinerar av TV-apparatens galna och obegripliga kombination av objekt och medium. Man kan använda den som en liknelse över det svärgreppbara i att uppleva sin omvärld. Det är intressant att se vad som nu sker när TV inte längre kan förknippas med vare sig ett objekt, en plats eller ett visst utbud utan finns överallt och när man vill (t ex i den egna mobilen när man är på väg någonstans) och med ett utbud designat för varje enskild tittare. Det innebär en ytterligare utveckling av TV som ”nukleärt medium”, som Baudrillard kallade det, och mot ett än mer individualiserat tittande.

FRÅGA: Hur tror du att ditt bildseende som konstnär och som publik har influerats av televisionen som bildmedia?

SVAR: Man har blivit snabbare att bedöma rörlig bild genom att man utan att tänka på det har fått tillgång till ett filmspråk och ett referensbibliotek gällande berättarteknik, klichéer osv. Det har naturligtvis påverkat också hur man ser på stillbild. Jag är däremot inte säker på om det gjort blicken otåligare, kanske är det tvärtom så att stor konsumtion av rörlig bild ger en längtan efter den obegränsade tidsrymd man kan ägna en stillbild.

Apropå påverkan är det också intressant att tänka på hur våra kroppar rent fysiskt förändras av TV-tittande. Det faktum att vi rör våra kroppar och ögon på annorlunda sätt påverkar muskulaturens utseende, våra ansiktsrynkor osv. Ända in i våra hjärnvindlingar griper förändringen då vi tränar upp vissa synapser osv. Undersökningar har visat att hjärnaktiviteten är lägre vid TV-tittande än vid sömn så kanske befinner sig våra hjärnor i lägen de aldrig varit i före televisionen.

My Lindh.

: HANTERING, BEHANDLING

Selma Lagerlöf sa: "Varför slipar de knivar på Branehög?", och plötsligen skar terroristerna huvuden av människor, på riktigt! TV gav oss verkligheten.

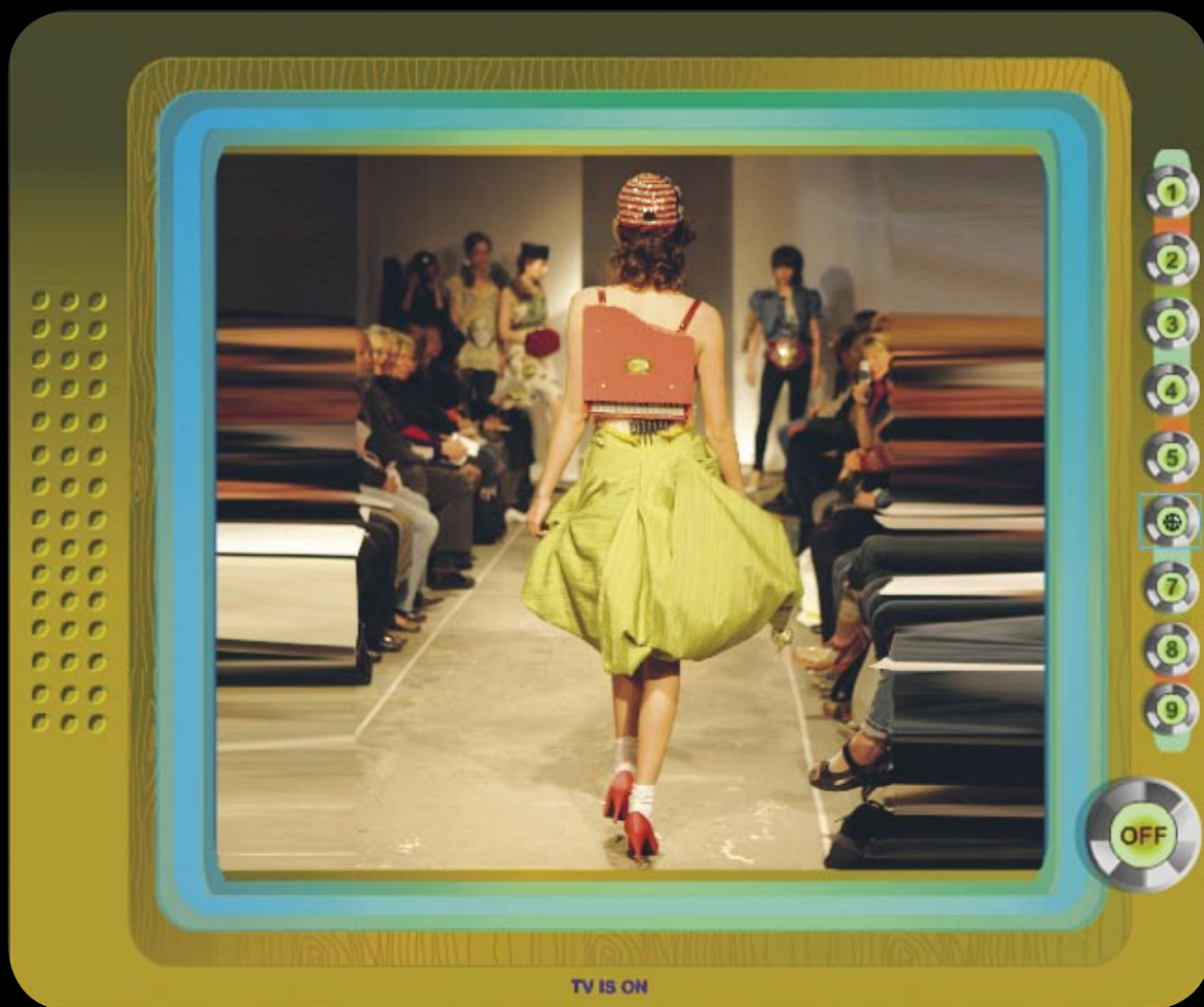
För ett tag sedan såg jag en fantastisk övergång mellan två program på TV4. TV-hallåan säger:

- Och nu, över till verkligheten.

Och verkligheten visade sig vara nyheterna. Vilket fick mig att undra i vilken värld hallåan satt, och än mer i vilken värld jag själv befann mig i. Verkligheten är uppenbarligen det som gör ont, det hopplösa och allvarliga. Men i och med denna uppfattning av ordet har televisionen gett oss en annan vinkling av världen. En ny och underbar uppfattning om vår omgivning; fantasiverkligheten. Denna verklighet är visuell och känslöstyr, den känns mer än förstås. Detta har omskapat förhållande till hela begreppet verklighet. Även inom TV-verkligheten finns det mer och mindre verkliga verkligheter, eller kanske borde vi kalla det för en verklig över-verklighet, verklig-surrealism. Det här är något som konstvärlden känner igen sig i. Uppbyggandet av alternativ, av slutna små rum (hela världar). TV är det öppna slutna rummet. En oändlig värld i ett ändligt rum. Den skapar känslan av möjlighet, att det faktiskt går att förstå oändligheten. Konstnärerna fullständigt exploderar av TV-mediets inverkan. Rum och stora händelser är nu regel istället för undantag. Men, det finns en fara här, för det slipas knivar även i TV-landet. Människor får huvudena avskurna, live, direkt och ocensurerat hemma hos dig, i din TV. Händelsen och bilden slår emot oss genom rutan, rakt in i våra oskyddade rum. Hela världen slår sig ohämmat in i våra vardagsrum. Ensam men skyddad måste jag ta emot vad som ges. För även om dom är hemma hos mig så kan jag inte stoppa skeendet. Jag kan ropa men inte bli hörd. Återigen det paradoxala, jag är aktiv men samtidigt passiv.

PROBLEM I TV-KONSTLANDET. VÅGA ANAMMA EN HANDLINGSPLAN.

Det som fattas kulturen av idag är hoppet. Retrovägen är endast ett desperat försök att få tiden att gå baklänges, tillbaka till en ihopfantiserad guldålder. Utan hoppet och tilltron till en civilisationens framtid kommer de konservativa krafterna att ta över. Eftersom retron inte kan återinföra historien tvingas hopplösheten kulturen ta konservativa steg, tillbaka till det trygga. Men den tryggheten är falsk i och med att den alltid baseras på regeln av förtrycket av det som inte definieras till insidan av normen. Och normen kan aldrig ingå i hoppet om framtiden då framtiden alltid är normlös. Den kräver att konstant bli uppfunnen från det vi inte känner igen. Däremot i TV-världen, som den ser ut just nu, är normen det som ger hopp. Och då främst genom reklamen. Endast reklamen talar om för oss hur vi ska göra för att allt ska bli bra. Endast reklamen ger oss en lösning, en handlingsplan. Och det verkar som om konstnärerna och publiken blivit handlingsförlamade av televisionens massiva inverkan och lämnat hoppet bakom sig. Kanske känner konsten att den inte har en chans att sätta upp något mot televisionen. Hur som helst, det tragiska idag är att konsten har lämnat all handlingsplan till TV-mediet. Frågan kvarstår. Varför har konsten övergett handlingsplaner, och gått in i ett evinnerligt pekande? Titta där, titta där, titta där. Vi får inte släppa all vision bara för att det känns som om en teknik (televisionen) har tagit den ifrån oss! Televisionen är lika mycket konstens redskap som något annat. Det här är ett hopp om en början på något nytt.

UPPLÖSNINGEN.

Det bostadsområde jag bodde i som barn var ett av de första i Sverige där man testade MTV, det har definitivt påverkat mitt bildseende både som konstnär och publik. Framförallt har det bidragit till mitt intresse för klipparbete inom video (man hade då ännu inte börjat visa skakande arselen i hela rutan oavbrutet). Jag slukade istället Ray Cokes och hans kollegor med hull och hår.

Dokumentärer, min andra inspirationskanal på tv har framförallt funkad som källa för kritiskt bildseende. Dokumentärerna gör ju anspråk på att vara nån slags sanningssägare med hjälp av olika klipptechniker, ramverk och bildkoder vi känner igen som "autentiska" osv.

"Talking heads" som bildkomposition till exempel har jag som konstnär försökt att problematisera på olika sätt när jag själv arbetat "dokumentärt" som metod för insamlande av material och presentation.

Ha det bra!
Katja Aglert.

MEDVERKANDELISTA

Intervjuade:

Helene Billgren / konstnär

My Lindh / konstnär, arbetar främst med video, performance och TV-installationer

Katja Aglert / konstnär, arbetar främst med platsrelaterade och situationspecifika projekt i olika media, tex. text och video.

Bild:

Helena Larsson / Nyutexaminerad modedesignelev från Textilhögskolan i Borås.

I sin examenskollektion *...din för evigt, Nadja* har Helena arbetat utifrån en fiktiv berättelse. Arbetet har resulterat i en installation i form av Nadjias hem och där klädkollektionen är Nadjias garderob. Kläderna är en hälsning från Nadjias sagovärld till vår så välordnade vardag.

Fredric Gunve / TV-illustration

Författare:

Marshall McLuhan / *Media*, Norstedts Förlag, 2001

Musik:

Talking Heads